

BOYUN TRAVMALARI VE TRAKEOTOMİ

Yrd. Doç. Dr. Burak ÜLKÜMEN
Celal Bayar Üniversitesi
KBB Anabilim Dalı

BOYUN TRAVMASI

- Penetran travma
- Künt travma
- Asılma

PENETRAN TRAVMA

Yaralanma Biçimi

- Silah
- Bıçak
- Çeşitli

Hasar Gören Yapılar

- Vasküler (en sık)
- Faringoözofajiyel
- Laringotrakeal
- Diğerleri (kraniyal sinir, torasik duktus, brakial pleksus, spinal kord)

Vasküler Hasar

Üç farklı patofizyolojik mekanizma

- Eksternal kanama
- Hematom
- Torsiyon (SVO)

Faringoözofajiyal

- Nadiren erken dönemde ortaya çıkar
- Geçikmiş tanı; yumuşak doku enfeksiyonu, **mediastinit** ve **sepsis** gibi ciddi komplikasyonlara yol açabilir

Laringotrakeal Hasar

- Küçük delinmeler
- Solunum yolundan hava kaçağı
- Havayolunun tıkanması
- Sheaffer sınıflandırması ile derecelendirilir

Yaralanmanın Yerine Göre Klasifikasyon

- Anterior (Sternokleidomastoid)
- Posterior
- Anterior
  - Zone 1 (krikoidin altı)
  - Zone 2 (krikoid ve angulus mandibula arası)
  - Zone 3 (Mandibular açının üzeri)

Penetran Travmaya

Yaklaşım

Stabilizasyon

- **Ciddi yara almış hasta**
    - Hızlıca vital fonksiyonlar ve yara yeri değerlendirilir
    - Stabilizasyonla ilgili müdahaleler yapılır
    - Görüntüleme
    - Probleme yönelik girişim
  - **Hayati tehlike yok**
    - Platismayı geçmiş mi?
- * *Hemodinami sağlanamazsa hasta hızlıca ameliyathaneye alınır.*

Spinal Kord Hasarı

- Spinal kord hasarı riski minimaldir.
- Silahla yaralanmada entübasyona bağlı spinal kord hasarı **hiç bildirilmemiştir**
- Yine de entübasyon öncesi düz grafi önemlidir (vertebral bütünlük)

HAVAYOLU

- Bilinci açık hastada derecesi yavaş ilerleyen havayolu tıkanıklığı (**Ne Yapmalı ?!?!?**)

Komatöz hastalar & solunum yetmezliği olan hastalar **acil entübasyon** gerektirir

Genişlemeyen hematomu olan stabil bir hastanın acil entübasyonu **tartışmalıdır**

Yöntem

- **Oral** veya **nazal** entübasyon (Kas gevşetici veya endoskopi eşliğinde)
- **Perkütan transtrakeal** entübasyon(PTE)
- **Cerrahi** yaklaşım (Koniotomi & Trakeotomi)

Cerrahi Yaklaşım

- **Son** seçenek (havayoluna direk travma olması kuraldışıdır)
- **Krikotiroidotomi**
- **Trakeotomi veya yara yerinden entübasyon**

Kanama

Eksternal Kanama

- Direk baskı
- K rleme klemp kullanımından kaılmalıdır
- Hızlıca ameliyathaneye transfer

İnternal Kanama

- Havayolu tıkanıklığı
- 1. bölge hasarı **hemotoraksa** neden olabilir
(torakotomi)

Genel Yaklaşım

Anstabil hasta

--Ameliyathaneye acil transfer

Stabil hasta

–Eksplorasyon zorunlu

–Selektif yaklaşım

Algoritma

Stabil Hasta

- Genel
  - Lateral boyun filmi
  - PA Ac. Grafisi (özellikle zon-1 hasarında)
  - NG tüp takılmamalı
  - Profilaktik antibiyotik
- Zorunlu eksplorasyon (Tartışmalı)
- **Selektif yaklaşım**
  - Ciddi yaralanma bulgusu olmayan olguların takibi prensibine dayanır

Selektif Yaklaşım

Eksplorasyon

- Genişleyen veya pulsatil hematoma
- Üfürüm varlığı
- Horner sendromu
- Subkutan amfizem
- Yara yerinden hava kabarcığı gelmesi
- Hemoptizi veya kanlı tükürük
- Şok veya aktif kanama
- Periferik nabız alınamaması
- Solunum yetmezliği

Geriye kalan hastalar gözlenir & tetkik yapılır.

Tetkikler

- Bronkoskopi
- Ezofagografi
- Ezofagoskopi
- Anjiografi

Vasküler hasar bulgusu olmayan zon-2 hastalarında ileri vasküler incelemeye gerek yoktur

KÜNT TRAVMA

- Motorlu araç kazası veya darp
- Arazi-araçları

Hasar Gören Yapılar

- Laringotrakeal
- Faringoözofajiyal
- Vasküler : geçikmiş diseksiyon veya tromboz (SVO)

Tromboz

1. Boyuna direk travma
2. Bařa travma
3. Künt intraoral travma
4. Kafa tabanı fraktürü

Klinik Özellikler

- Künt travmalarda **spinal kord** ve **vertebral hasar** daha sıktır.
- Fizik muayene bulguları net olmayabilir
Semptomlara dikkat edilmelidir
  1. Disfaji, odinofaji
  2. Ses kalitesi
  3. Afoni, kısık ses (**ciddi yaralanma**)

Klinik

- Bazı künt travmalarda da açık larengeal fraktür ortaya çıkabilir
- Afoni, stridor

Künt Travmaya Yaklaşım

Genel

- Spinal grafi
- AcPa

Ek incelemeler

- Laringotrakeal
- Vasküler
- Faringo-özofajial

Ek İncelemeler

- **Laringotrakeal**
  - Düz grafi
  - BT
  - Endoskopi (fiberoptik bronkoskopi)
- **Vasküler**
  - Anjiyografi
  - Renkli dopler USG
- **Faringoözofajial**
  - Özofagogram & Özofagoskopi

Tedavi

- Larengeal hasar Sheaffer klasifikasyonuna göre karar verilir
- Trakeal yaralanma acil cerrahi müdahale gerektirir

Asılma & Boğulma

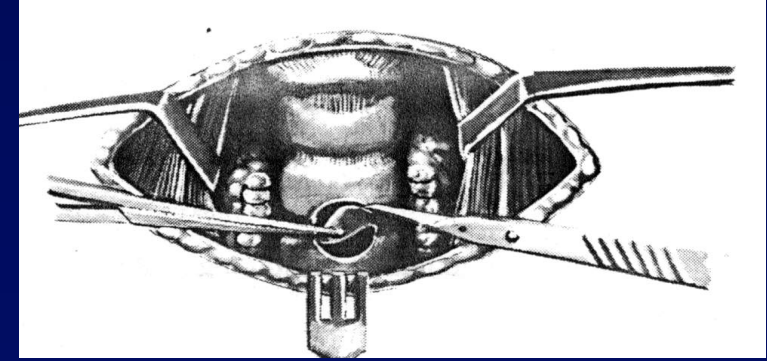
Klasifikasyon

- Asılma (en sık)
- İp ile boğulma
- Manuel boğulma
- Postural boğulma (Hiperekstansiyon)

Klinik

- Süperfisiyel & derin boyun hasarı
- Respiratuvar (asfiksi & gecikmiş mortalite)
  - Bronkopnömoni
  - Aspirasyon pnömonisi
  - Gecikmiş havayolu obstrüksiyonu
  - ARDS
- Nöropsikiatrik

TRAKEOTOMİ

- Trakeotominin tarihçesi m.ö. 2. yy'a dayanır.
- İlk olarak 1728 yılında Lorenz Keister "trakeotomi" terimini kullanmıştır
- ÜSY obstrüksiyonlarında hayat kurtarıcıdır
- Acil & Elektif

Tanım

- **Trakeotomi**

- Boyun cildi ile servikal trakea arasına bir pencere açarak hava yolunun sağlanması

- **Trakeostomi**

- Trakeanın boyun cildine kalıcı olarak ağızlaştırılması.

- 1800'lerde en sık endikasyon larengeal difteriydi.
- Enfeksiyon nedeniyle açılan trakeotomiler azalırken konjenital malformasyonlar nedeniyle açılanlar artmıştır

Trakeotominin Yararları

- Trakeo-bronşial sistemdeki **ölü mesafeyi** azaltır
- Hava akımına karşı **rezistansı** azaltır
- Aspirasyona karşı koruma sağlar
- Yutkunma sırasındaki fizyolojik apneler önlenir
- Trakea daha kolay aspire edilir
- Gerektiğinde **pozitif basınçla hava** verilebilir

Trakeotomi Endikasyonları

1. **ACİL:** ÜSY obstrüksiyonları
2. **ELEKTİF:** Uzun süreli ET entübasyon
ASY'da sekresyon birikmesi
Solunum yetmezlikleri
Santral
Nöromusküler

ÜSY Obstrüksiyonları

- **Konjenital anomaliler** : Larengeal hipoplazi & web, subglottik stenoz, koanal atrezi, konjenital KV paralizi
- **Boyun & Maksilofasiyal Travma** : Ödem, abse ve hematomlar
- **Yabancı cisim asp** : Çekirdek, boncuk, düğme vs.
- **Yanık ve koroziv maddeler** : Ödem
- **Vazomotor olaylar** : Anjionörotik ödem, ilaç all.
- **Bilateral kord vokal paralizileri** :
- **Tümörler**: Dil, larinks, farinks, trakea ve tiroid tm
- **Enfeksiyon**: Krup, epiglottit, ludwig anjini, difteri

Uzun Süreli Entübasyon

- 7 günden uzun mekanik ventilatör ihtiyacı olan hastalar mutlaka traketomi açısından değerlendirilmelidir.

ASY'da Sekresyon

- Mide sıvısının aspirasyonu
- Laringeal kleft
- Trakeo ösefajial fistül
- Büyük Baş-Boyun ameliyatları
- Büyük Göğüs ve batın ameliyatları
- Bronko-pnömoni
- Koma, DM, üremi, sepsisemi
- Yetersiz öksürük refleksi

Solunum Yetmezlikleri

(Santral & Nöromuskuler)

- MSS hastalıkları, Şok, Kafa travmaları, Emboli, Beyin abseleri, Ensefalit, Bulber poliomyelit, M. Gravis, Botulismus, Tetanoz
- Akciğer ödemi, Amfizem, Atelektazi
- Akut miyokard enfarktüsü, Sol kalp yetm.
- Gebelik eklampsisi
- Koma
- Respiratuar distres sendromu

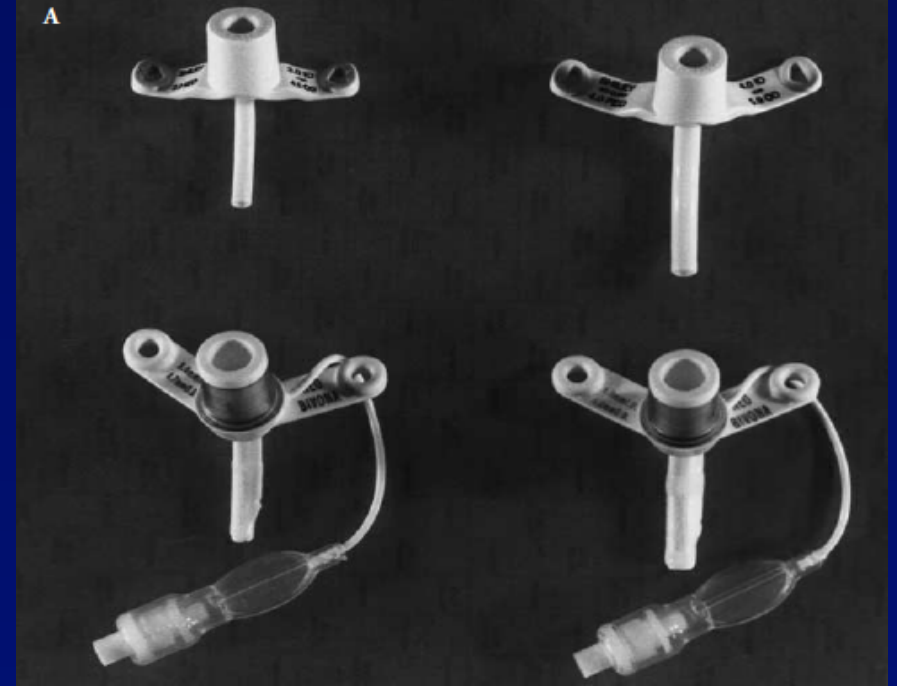
Trakeotominin Entübasyona Üstünlükleri

- Sekresyonlar kolay aspire edilir
- Tüp tıkanması daha az olur
- Entübasyon tüpü yutkunmayı zorlaştırır
- Uzun süre kalan entübasyon tüpü mukozada ülserasyon, granülom ve stenoza neden olur
- Trakeotomili hasta konuşabilir, öksürük ve öğürme refleksi daha azdır
- 1 haftadan daha uzun süre devam edecek entübasyonlarda **trakeotomiye** geçilmelidir

Trakeotomi Yapılışı

- Trakeotomi seti, ışık, aspiratör, O₂
- Pozisyon (Sirtüstü, omuza rulo, baş ekst.)
- Lokal saha temizliği ve steril örtü
- Lokal anestezi
- Boyuna Vertikal veya Horizontal insizyon
- Cilt, ciltaltı, yüzeysel fasya, strep kaslar
- Künt tiroid bezi elevasyonu, istmus kesilebilir
- Trakea 2-3. halkaları arasından pencere açılır
- Uygun kanül takılarak tespit
- Cilt dikilmez
- Çocuklarda doku çıkarılmaz → +, Y, T veya X

Kanüller

Trakeotomi Bakımı

- Oda ısısı 22⁰ C olmalı
- Soğuk buhar + Oksijen (15 dk/saat)
- 15-20 dk.da bir sonda ile aspirasyon (Krut varsa SF, Ringer laktat vs. Damlatılarak)
- Günde 3-5 defa iç kanül temizliği
- 2-3 günde bir dış kanül temizliği
- Hasta yatağında hafif dik yatırılır
- Şuur açıksa normal gıda verilir
- 1-2 saatte 15 dak. kaf indirilmelidir
- Trakeotomi tüpünün kontrolü, Akc grafisi

Trakeotomi Komplikasyonları

- Komplikasyonları oldukça sık (% 2-37)
- Entübasyonla komplikasyonlar azalmakta
- Komplikasyonlar ;
  - Perop.
  - Postop. erken dönem
  - Postop. geç dönem

Perioperatif Komplikasyonlar

- Anestezi komplikasyonları
- Apne
- Kanama
- Kardiyak arrest
- Komşu doku travması (ösofagus, plevra, karotis)
- Hava embolisi
- Pnömotoraks, pnömomediastinum

Erken Komplikasyonlar

- Kanülde tıkanma, çıkma
- Subkutan amfizem
- Yüksek trakeotomi (krikoid hasarı)
- N. Rekürrens paralizi
- Aşırı bronş sekresyonu (irritasyon)
- Lokal enf., trakeal nekroz, trakeit
- Atelektazi, akciğer enf
- Aspirasyon
- Hemoraji

Geç Komplikasyonlar

- Laringo-trakeal stenoz
- Trakeo-kutaneal fistül
- Trakeo-ösefajial fistül
- Trakeomalazi
- Zor dekanülasyon
- Hipertrofik skar veya keloid

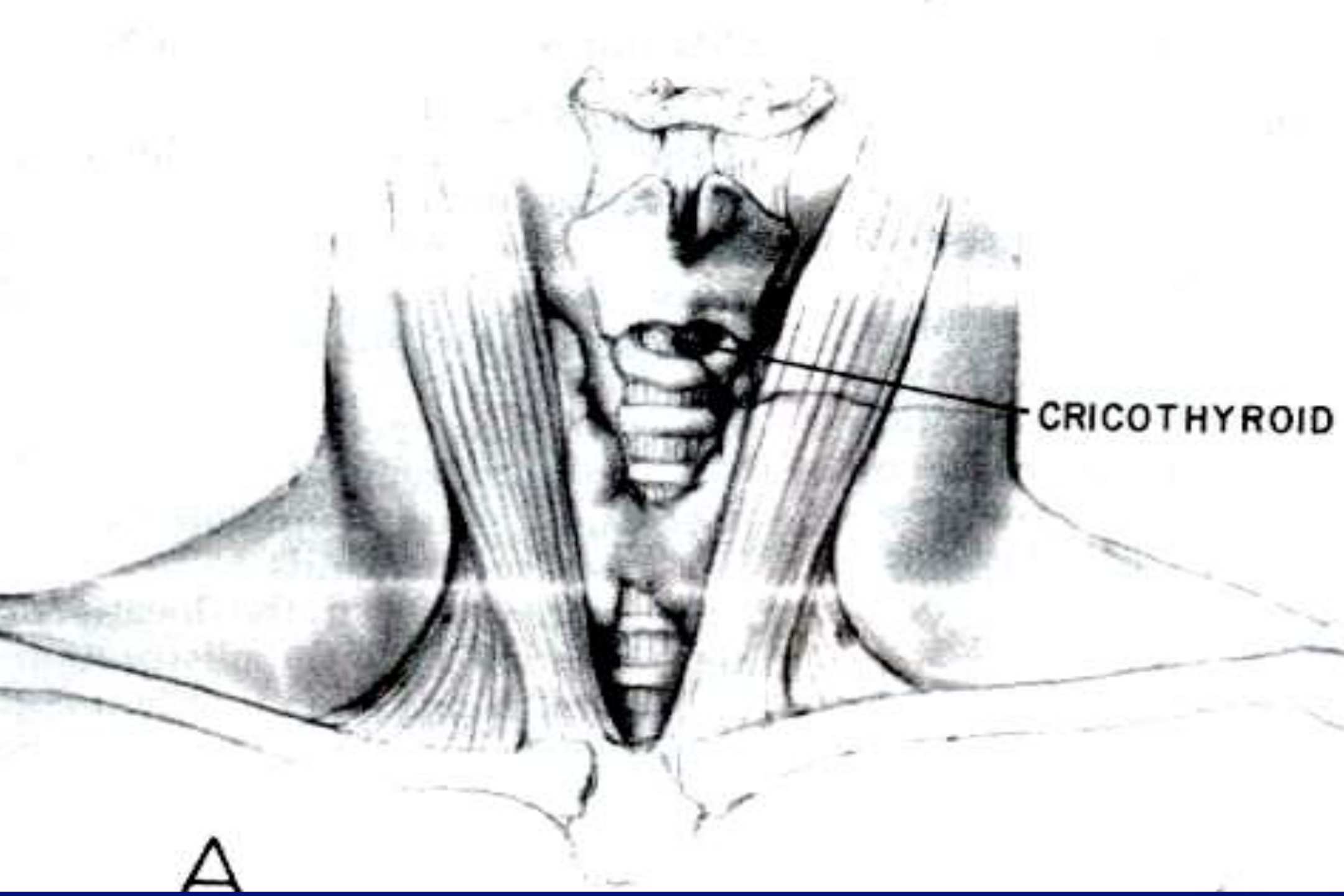
KRİKOTİROİDOTOMİ

(Laringotomi = Koniotomi)

- Acil hallerde, hipoksiye bağlı hasta hızla kötüleşiyorsa
- Elektif trakeotomi veya entübasyon mümkün değilse yapılır
- **Koniotomi Yapılışı**
  - Baş hiperekstansiyona getirilir
  - Tiroid çıkıntı ve krikoid kıkırdak bulunur
  - Tiroid ve krikoid kıkırdak arasından vertikal insizyon yapılır

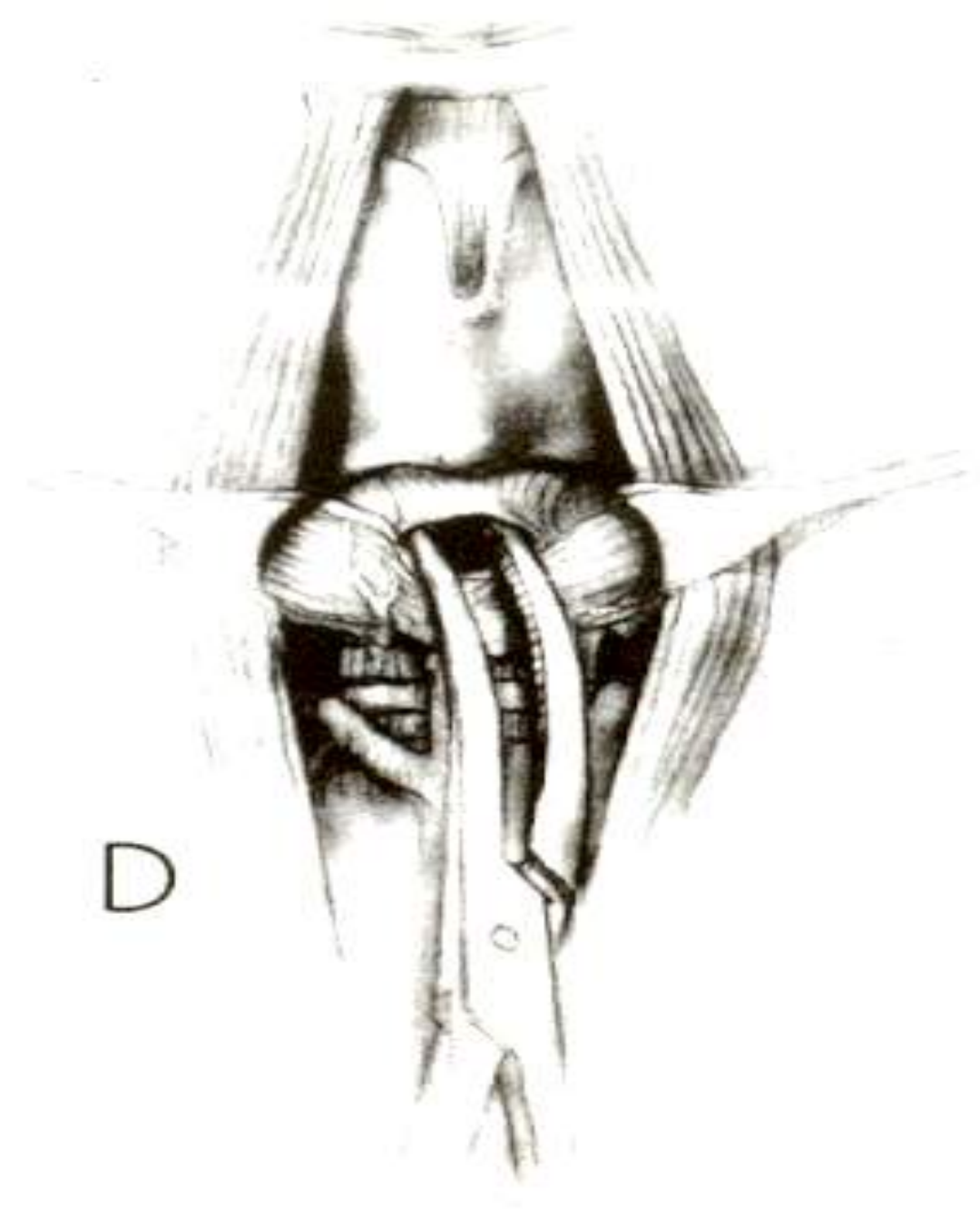
Komplikasyonlar

- Perikondrit,
- Subglottik ödem
- Subglottik stenoz

CRICOTHYROID

A

Dekanülasyon

- Mümkmün olan en kısa sürede dekanüle edilmeli
- Hasta 8- 12 saat tolere ediyorsa tüp çıkarılır
- Kelebek bandajla yara kenarları yanaştırılır
- Cilde dikiş konmaz (amfizem)
- Çocuklarda kısmi kapatmalarla tolerasyon sağlanır
- Tedrici olarak kanülün numarası küçültülür